

การแต่งเครื่องแบบ สมาชิกวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

คำนำ

หนังสือ “การแต่งเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา” เล่มนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้เรียบเรียงข้อมูลจากพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และข้อบังคับของรัฐสภาว่าด้วยเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๒๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ และบุคคลในวงงานรัฐสภาที่เกี่ยวข้องได้ใช้ศึกษาและเป็นข้อมูลประกอบการแต่งเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภาตามโอกาสและหมายกำหนดการต่าง ๆ พร้อมนี้ ได้จัดทำภาพส่วนประกอบเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภาและภาพตัวอย่างเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภาที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและสามารถอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องได้

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สามารถใช้เป็นคู่มือประกอบการแต่งเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภาได้อย่างเหมาะสมในโอกาสต่อไป

สำนักบริหารงานกลาง

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

มกราคม ๒๕๖๖

สารบัญ

	หน้า
ความเป็นมาของเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา	๑
พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๖	๖
ข้อบังคับของรัฐสภาว่าด้วยเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๒๖	๙
ภาพส่วนประกอบเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา	๑๙
ภาพตัวอย่างเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา	๓๐
๑. เครื่องแบบปกติ	๓๑
- เครื่องแบบปกติขาว	๓๑
- เครื่องแบบปกติกากีคอพับ	๓๓
- เครื่องแบบปกติกากีแกมเขียว	๓๕
- เครื่องแบบปกติกากีตรวจการ	๓๖
๒. เครื่องแบบครึ่งยศ	๓๗
๓. เครื่องแบบเต็มยศ	๔๙
๔. เครื่องแบบสโมสร	๖๑
เครื่องแบบอดีตสมาชิกรัฐสภา	๖๔
บรรณานุกรม	๖๕

ความเป็นมาของเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ มีการแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดแรก จำนวน ๗๐ คน เพื่อทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติของประเทศ ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีข้อกำหนดเครื่องแบบของผู้ทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่อย่างใด ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเพิ่มเติมพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวข้าราชการพลเรือนและเพิ่มเติมพระราชกำหนดเครื่องแต่งกายผู้มีตำแหน่งเผ่า พุทธศักราช ๒๔๗๕^๑ ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับแรกที่มีการกำหนดเครื่องแบบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อใช้ในการแต่งกายในโอกาสต่าง ๆ

ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๘๒^๒ โดยให้ยกเลิกพระราชบัญญัติเพิ่มเติมพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวข้าราชการพลเรือนและเพิ่มเติมพระราชกำหนดเครื่องแต่งกายผู้มีตำแหน่งเผ่า พุทธศักราช ๒๔๗๕ และกำหนดให้ลักษณะ ชนิด และประเภทของเครื่องแบบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปตามข้อบังคับ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดบทลงโทษทั้งโทษปรับและโทษจำคุกสำหรับผู้แต่งเครื่องแบบดังกล่าว โดยไม่มีสิทธิ ซึ่งบทกำหนดโทษนั้นได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบฉบับต่อมาจนถึงปัจจุบันอีกด้วย

^๑ พระราชบัญญัติเพิ่มเติมพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวข้าราชการพลเรือนและเพิ่มเติมพระราชกำหนดเครื่องแต่งกายผู้มีตำแหน่งเผ่า พุทธศักราช ๒๔๗๕, *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม ๔๙ (๗ ธันวาคม ๒๔๗๕): ๕๒๑ - ๕๒๔.

^๒ พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๘๒, *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม ๕๖ (๒๖ ตุลาคม ๒๔๘๒): ๑๓๔๔ - ๑๓๔๖.

หลังจากนั้น เมื่อประเทศไทยมีการใช้ระบบสภาคู่เป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙^๓ โดยกำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยสองสภา ได้แก่ พุทธสภาและสภาผู้แทน จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกพุทธสภาและสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๔๙๐^๔ เพื่อรองรับการแต่งกายในโอกาสต่าง ๆ ของสมาชิกทั้งสองสาดังกล่าว ทั้งนี้ การกำหนดลักษณะ ชนิด และประเภทของเครื่องแบบสมาชิกพุทธสภาและสมาชิกสภาผู้แทนให้เป็นไปตามข้อบังคับของพุทธสภาหรือสภาผู้แทนแล้วแต่กรณี

ภายหลังการรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐^๕ ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้บัญญัติให้มีวุฒิสภาขึ้นแทนพุทธสภา จึงได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกพุทธสภาและสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๔๙๐ และตราพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๔๙๐^๖ โดยกฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบฉบับดังกล่าวตราขึ้นใหม่เพื่อรองรับการแต่งเครื่องแบบของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งตั้งขึ้นมาแทนสมาชิกพุทธสภานั้นเอง ทั้งนี้ การกำหนดลักษณะ ชนิด และประเภท

^๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๓ ตอนที่ ๓๐ (๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๙): ๓๑๘ - ๓๖๘.

^๔ พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกพุทธสภาและสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๔๙๐, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๔ ตอนที่ ๒ (๗ มกราคม ๒๔๙๐): ๒๓ - ๒๕.

^๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๖๔ ตอนที่ ๕๓ (๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๐): ๑ - ๓๒.

^๖ พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๔๙๐, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๔ ตอนที่ ๖๒ (๒๓ ธันวาคม ๒๔๙๐): ๗๕๒ - ๗๕๔.

ของเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนให้เป็นไปตามข้อบังคับของวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนแล้วแต่กรณี เช่นเดียวกัน

ต่อมาเมื่อเกิดการรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๔ มีการนำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ กลับมาใช้อีกครั้ง^๗ ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวบัญญัติให้มีสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติเพียงสภาเดียว จึงต้องมีการตรากฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบเพื่อรองรับการแต่งกายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้ง โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวคือ พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๙๔^๘ ซึ่งมีผลให้ยกเลิกพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๔๙๐ ในคราวเดียวกัน ทั้งนี้ การกำหนดลักษณะ ชนิด และประเภทของเครื่องแบบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปตามข้อบังคับ

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑^๙ ซึ่งได้กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนอีกครั้ง จึงต้องมีการตรากฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบเพื่อรองรับสมาชิกทั้งสองสภาเช่นเดียวกัน ซึ่งต่อมาได้มีตราพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๑๑^{๑๐} ขึ้น โดยให้ยกเลิกพระราชบัญญัติ

^๗ ประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๖๘ ตอนที่ ๗๓ (๖ ธันวาคม ๒๔๙๔): ๑ - ๔.

^๘ พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๙๔, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๖๘ ตอนที่ ๘๐ (๓๑ ธันวาคม ๒๔๙๔): ๑๒ - ๑๔.

^๙ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๘๕ ตอนที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑): ๑ - ๖๘.

^{๑๐} พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๑๑, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๕ ตอนที่ ๑๐๘ (๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๑): ๘๒๗ - ๘๒๙.

เครื่องแบบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๙๔ ในคราวเดียวกันนี้ และการกำหนดลักษณะ ชนิด และประเภทของเครื่องแบบให้เป็นไปตาม ข้อบังคับของวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนแล้วแต่กรณี

จากประวัติความเป็นมาของเครื่องแบบสมาชิกสภาต่าง ๆ ข้างต้น จะเห็นได้ว่า เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับใหม่คราวใด หากบัญญัติให้สภาซึ่งทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติมีชื่อแตกต่าง ไปจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับก่อนหน้า ก็มักจะมีการตรา กฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบเพื่อรองรับสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ และมีผลให้ ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบฉบับก่อนหน้านั้นด้วย จนทำให้มีกฎหมาย ว่าด้วยเครื่องแบบหลายฉบับในช่วงเวลาเพียงไม่กี่ปี และหลายฉบับก็มีชื่อ เช่นเดียวกันเพียงแต่ถูกตราขึ้นใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสมาชิกสภาที่ทำ หน้าที่ทางนิติบัญญัติตามบทบัญญัติของธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย^{๑๑}

ในที่สุดภายหลังการประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕^{๑๒} ซึ่งกำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่เป็น ฝ่ายนิติบัญญัติของประเทศ สมาชิกของสภาดังกล่าวไม่อาจแต่งเครื่องแบบ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิก สภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้ ประกอบกับมีการพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้ สมาชิกรัฐสภาในอนาคตมีเครื่องแบบเพื่อใช้แต่งกายไปในงานพระราชพิธี และโอกาสต่าง ๆ โดยไม่ต้องตรากฎหมายขึ้นใหม่บ่อยครั้ง จึงได้มีการตรา

^{๑๑} สุภัทร คำมุงคุณ, “เครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา,” รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย, กลุ่มงานบริการ วิชาการ ๒ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (๒๕๖๔).

^{๑๒} ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๘๙ ตอนที่ ๑๙๒ (๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕): ๑ - ๑๒.

พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๖^{๑๓} ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติให้มีเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา ซึ่งหมายความว่า บุคคลผู้ทำหน้าที่ทางนิติบัญญัติในรัฐสภาตามบทบัญญัติในธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรหรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แล้วแต่กรณี โดยการกำหนดลักษณะชนิด และประเภทของเครื่องแบบและระเบียบในการแต่งเครื่องแบบแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามข้อบังคับของรัฐสภา

อย่างไรก็ตาม ได้มีการตราพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๖^{๑๔} โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๖ ซึ่งแต่เดิมกำหนดให้เฉพาะสมาชิกรัฐสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่เท่านั้นที่มีสิทธิแต่งเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา อดีตสมาชิกรัฐสภาไม่อาจแต่งเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภาได้ ดังนั้น จึงได้มีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้บุคคลผู้เคยเป็นสมาชิกรัฐสภาซึ่งถือว่าได้ทำประโยชน์แก่ประเทศชาติมามาก หรืออุทิศตนเพื่อทำงานให้แก่ประเทศชาติและประชาชน จนได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และสมควรได้รับการเชิดชูเกียรติ โดยให้บุคคลผู้เคยเป็นสมาชิกรัฐสภาสามารถแต่งเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภาได้ต่อไป เพื่อเป็นเกียรติแก่อดีตสมาชิกรัฐสภาและวงศ์ตระกูล

^{๑๓} พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๖, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๙๐ ตอนที่ ๖๘ (๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๖): ๑ - ๔.

^{๑๔} พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๖, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๐ ตอนที่ ๓๙ (๑๘ มีนาคม ๒๕๒๖): ๑ - ๓.

พระราชบัญญัติ
เครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภา
พ.ศ. ๒๕๑๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๖
เป็นปีที่ ๒๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราช
โองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบสมาชิก
วุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้
โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติเครื่องแบบ
สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๑๖”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป^{๑๕}

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภาและ
สมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๑๑

^{๑๕} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๐/ตอนที่ ๖๘/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๖

มาตรา ๔^{๑๖} ในพระราชบัญญัตินี้

“สมาชิกรัฐสภา” หมายความว่า บุคคลผู้ทำหน้าที่ทางนิติบัญญัติในรัฐสภาตามบทบัญญัติในธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรหรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แล้วแต่กรณี

“ประธานรัฐสภา” หมายความว่า ประธานสภาซึ่งทำหน้าที่นิติบัญญัติตามนัยแห่งบทบัญญัติในธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรหรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

“อดีตสมาชิกรัฐสภา” หมายความว่า บุคคลผู้เคยเป็นสมาชิกรัฐสภามาแล้วแต่พ้นสภาพความเป็นสมาชิกรัฐสภาไปตามกฎหมาย

“เครื่องแบบ” หมายความว่า เครื่องแต่งกายทั้งหลายรวมทั้งเครื่องหมายต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งประกอบเครื่องแต่งกายอย่างอื่นที่ได้กำหนดให้สมาชิกรัฐสภา หรืออดีตสมาชิกรัฐสภาแต่ง

มาตรา ๕ ลักษณะ ชนิด และประเภทของเครื่องแบบและระเบียบในการแต่งเครื่องแบบแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามข้อบังคับของรัฐสภา

มาตรา ๖^{๑๗} สมาชิกัฐสภาหรืออดีตสมาชิกรัฐสภาอาจแต่งเครื่องแบบตามพระราชบัญญัตินี้ได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ ส่วนจะให้แต่งได้ในโอกาสใด และจะมีเครื่องหมายหรือสิ่งประกอบเครื่องแต่งกายอย่างไรให้เป็นไปตามข้อบังคับ

ผู้ใดไม่มีสิทธิแต่งเครื่องแบบตามพระราชบัญญัตินี้แต่งเครื่องแบบนั้นเพื่อจะให้ผู้อื่นเชื่อว่าตนเป็นสมาชิกรัฐสภาหรืออดีตสมาชิกรัฐสภา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

^{๑๖} มาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๖

^{๑๗} มาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๖

มาตรา ๗ ให้ประธานรัฐสภารักษากฎการตามพระราชบัญญัตินี้
และให้มีอำนาจออกข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
ข้อบังคับนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ถนอม กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี

ข้อบังคับของรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภา
พ.ศ. ๒๕๒๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๑๖ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๑๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๖ ประธานรัฐสภาออกข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับของรัฐธรรมนูญว่าด้วยเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๒๖”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป^{๑๘}

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกข้อบังคับของสภานิติบัญญัติแห่งชาติว่าด้วยเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๑๖

ข้อ ๔ เครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภา ให้มี ๔ ชนิด คือ

- (๑) เครื่องแบบปกติ
- (๒) เครื่องแบบครึ่งยศ
- (๓) เครื่องแบบเต็มยศ
- (๔) เครื่องแบบสโมสร

ข้อ ๕^{๑๙} เครื่องแบบปกติ มี ๔ แบบ คือ

- ก. เครื่องแบบปกติขาว
- ข. เครื่องแบบปกติกากีคอพับ

^{๑๘} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๐/ตอนที่ ๑๖๒/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๑๒ ตุลาคม ๒๕๑๖

^{๑๙} ข้อ ๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับของรัฐธรรมนูญว่าด้วยเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๓

ค. เครื่องแบบปกติกากีแกมเขียว

ง. เครื่องแบบปกติกากีตรวจการ

ก. เครื่องแบบปกติขาว ให้ประกอบด้วย

(๑) หมวก

สมาชิกชาย ให้ใช้หมวกทรงหม้อตาลสีขาว กะบังหน้าหมวก ทำด้วยสักหลาดสีดำที่ขอบโค้งของกะบังหน้าหมวกปักด้วยดินทองหรือวัตถุเทียมดินทองเป็นลวดลายช่อชัยพฤกษ์ ด้านละ ๒ ช่อ โดยปักหรือทำให้มาบรรจบกันที่ตรงกลางของกะบังหน้าหมวก เว้นระยะห่างจากกันพองาม สายรัดคางสีทองกว้าง ๑ เซนติเมตร มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้างหมวก ข้างละ ๑ ดุม ผ้าพันหมวกสีขาวคาดแถบสีทอง ขนาดกว้างประมาณ ๑.๒ เซนติเมตร ที่ขอบบนและล่าง และขนาดกว้างประมาณ ๐.๖ เซนติเมตร ที่ตรงกลางของผ้าพันหมวก ที่หน้าหมวก ติดตราครุฑพ่าห์ ปักดินทองหรือวัตถุเทียมดินทอง สูง ๕.๕ เซนติเมตร บนหมอนสักหลาดสีขาว ตามภาพท้ายข้อบังคับ

สมาชิกหญิง ให้อนุโลมตามแบบหมวกของสมาชิกชาย แต่เป็นทรงอ่อน ที่หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปักดินทองหรือวัตถุเทียมดินทอง สูง ๕ เซนติเมตร

(๒) เสื้อ

สมาชิกชาย ให้ใช้เสื้อแบบราชการสีขาว ใช้ดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ ขนาดใหญ่ ๕ ดุม ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่อกเสื้อเหนือกระเป๋าด้านซ้ายด้วย

สมาชิกหญิง ให้ใช้เสื้อนอกคอแบะสีขาวแบบคอป่าน แขนยาวถึงข้อมือ มีตะเข็บหลัง ๔ ตะเข็บ ที่แนวสาบอกมีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑.๕ เซนติเมตร ๕ ดุม มีกระเป๋าล่าง ข้างละ ๑ กระเป๋า เป็นกระเป๋าเจาะเฉียงเล็กน้อย ไม่มีใบปกกระเป๋า และให้ใช้เสื้อคอพับแขนยาวสีขาวผูกผ้าผูกคอสีดำเงื่อนกลาสี

การประดับแพรวแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ประดับที่อกเสื้อ
เบื้องซ้าย

(๓) อินทรธนู

สมาชิกชาย ให้ใช้อินทรธนูแข็งทำด้วยสักหลาดสีดำเป็นแผ่น
สี่เหลี่ยมผืนผ้าเรียบจากด้านไหล่ไปทางคอ ปลายมน ด้านไหล่กว้างประมาณ
๕.๕ เซนติเมตร ด้านคอกว้างประมาณ ๔.๕ เซนติเมตร มีขนาดยาว
ประมาณ ๑๒.๕ เซนติเมตร ปักด้นสีทองเป็นลายประจำยามเต็มแผ่น
ตอนปลายติดดุมโลหะสีทองขนาดเล็กตรารูศพาว์ ๑ ดุม

สมาชิกหญิง ให้อินธนูตามแบบอินทรธนูของสมาชิกชาย
แต่ให้มีขนาดด้านไหล่กว้างประมาณ ๕ เซนติเมตร ด้านคอกว้างประมาณ
๔ เซนติเมตร มีขนาดยาวประมาณ ๑๑.๕ เซนติเมตร

(๔) กางเกง กระโปรง

สมาชิกชาย ให้ใช้กางเกงแบบราชการสีขาวยาว ไม่พับ
ปลายขา

สมาชิกหญิง ให้ใช้กระโปรงสีขาวยาวปิดเข้าปลายบาน
เล็กน้อย

(๕) รองเท้า ถุงเท้า

สมาชิกชาย ให้ใช้รองเท้าหุ้มส้นหนังสีดำชนิดผูก ถุงเท้าสีดำ

สมาชิกหญิง ให้ใช้รองเท้าหุ้มส้นหนังสีดำปิดปลายเท้า ไม่มี
ลวดลาย ส้นสูงไม่เกิน ๗ เซนติเมตร ถุงเท้ายาวสีเนื้อ

(๖) เครื่องหมายสังกัด

ให้มีเครื่องหมายรูปรัฐธรรมนูญอยู่ภายในวงกลม มีรัศมี
โดยรอบขนาดสูง ๒.๕ เซนติเมตร ทำด้วยโลหะโปร่งสีทอง สำหรับสมาชิกชาย
ให้ติดที่คอเสื้อตอนหน้าทั้งสองข้าง ส่วนสมาชิกหญิงให้ติดที่คอแบะของเสื้อ
ตอนบนทั้งสองข้างเหนือแนวเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ให้ใช้เครื่องแบบนี้ในโอกาสไปงานพิธีหรือตามหมายกำหนดการ

ข. เครื่องแบบปกติภาคีคอป ให้ประกอบด้วย

(๑) หมวก

สมาชิกชาย ให้ใช้หมวกทรงหม้อตาลสีทึบดำที่มีลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบปกติขาว แต่ผ้าพันหมวกเป็นสีดำคาดแถบสีทอง หมอนสักหลาดสำหรับปิดตราครุฑพ่าห์เป็นสีดำ ตามภาพถ่ายข้อบังคับ

สมาชิกหญิง ให้อนุโลมตามแบบหมวกของสมาชิกชาย แต่เป็นทรงอ่อน

(๒) เสื้อ

ให้ใช้เสื้อเชิ้ตสีทึบดำแขนยาวรัดข้อมือ มีดุมที่ข้อมือข้างละ ๑ ดุม หรือแขนสั้น มีกระเป๋ายึดติดที่หน้าอกเสื้อข้างละ ๑ กระเป๋าที่กระเป๋าสีเสื้อมีแถบอยู่ตรงกลางตามทางดิ่งกว้าง ๓.๕ เซนติเมตร มีใบปกกระเป๋ารูปมนชายกลางแหลม ที่ปากกระเป๋าทิ้งสองข้างติดดุมข้างละ ๑ ดุม สำหรับขัดกับใบปกกระเป๋าด้านเสื้อผ่าอกตลอด มีสาคอกกว้าง ๓.๕ เซนติเมตร ติดดุมตามแนวอกเสื้อ ๕ ดุม ระยะห่างกันพอสมควร และติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้างในช่วงอากาศร้อนให้ใช้เสื้อดังกล่าวเป็นแบบคอปแขนสั้นได้

ในโอกาสไปงานพิธีหรือเข้าที่ชุมนุมชน ให้ใช้เสื้อเชิ้ตแขนยาวผูกผ้าผูกคอสีดำเงื่อนกลาสีสอดชายผ้าผูกคอไว้ภายในเสื้อใต้ดุมเม็ดที่สอง

การประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

(๓) อินทรธนู

สมาชิกชาย ให้ใช้อินทรธนูเชิงทำด้วยสักหลาดสีดำเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมผืนผ้าเรียวยาวจากด้านไหล่ไปทางคอ ปลายมน ด้านไหล่กว้างประมาณ ๕.๕ เซนติเมตร ด้านคอกว้างประมาณ ๔.๕ เซนติเมตร มีขนาดยาวประมาณ ๑๒.๕ เซนติเมตร ตอนปลายติดคุ่มโลหะสีทองขนาดเล็ก ตราครุฑพ่าห์ ๑ ดุม

ปักดินทองเป็นลายถักเต็มแผ่นอินทรีธนู มีเครื่องหมายทำด้วยโลหะสีทอง เป็นรูปรัฐธรรมนุญอยู่กลางพระมหามงกุฏ ประกอบด้วยรวงข้าวและดอกบัวตูมวงล้อมอยู่เบื้องล่าง ขนาดสูง ๕ เซนติเมตร ติดทับบนลายถักดินทองตอนกลางของแผ่นอินทรีธนูโดยให้ห่างจากขอบด้านไหล่ขึ้นมาประมาณ ๑.๒ เซนติเมตร ตามภาพท้ายข้อบังคับ

สมาชิกหญิง ให้อนุโลมตามแบบอินทรีธนูของสมาชิกชาย แต่ให้มีขนาดด้านไหล่กว้างประมาณ ๕ เซนติเมตร ด้านคอกกว้างประมาณ ๔ เซนติเมตร มีขนาดยาวประมาณ ๑๑.๕ เซนติเมตร

(๔) กางเกง กระโปรง

สมาชิกชาย ให้ใช้กางเกงแบบราชการสีกากีขายาว ไม่พับปลายขา

สมาชิกหญิง ให้ใช้กางเกงแบบสมาชิกชาย หรือกระโปรงสีกากียาวปิดเข้าปลายบานเล็กน้อย

(๕) เข็มขัด

ให้ใช้เข็มขัดทำด้วยด้ายถักสีกากีกว้าง ๓ เซนติเมตร หัวเข็มขัดทำด้วยโลหะสีทองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าทางนอนปลายมนกว้าง ๓.๕ เซนติเมตร ยาว ๕ เซนติเมตร มีรูปครุฑคันทน์อยู่กึ่งกลางหัวเข็มขัด ไม่มีเข็มสำหรับสอดรู ปลายเข็มขัดหุ้มด้วยโลหะสีทองกว้าง ๑ เซนติเมตร

(๖) รองเท้า ถุงเท้า

สมาชิกชาย ให้ใช้รองเท้าหุ้มส้นหนังสีดำชนิดผูกหรือหุ้มข้อหนังสีดำ ถุงเท้าสีดำ

สมาชิกหญิง ถ้าใช้กางเกง ให้ใช้รองเท้าหุ้มส้นหนังสีดำปิดปลายเท้า ไม่มีลวดลาย ถุงเท้าส้นสีดำ ถ้าใช้กระโปรง ให้ใช้รองเท้าส้นสูงสีดำปิดปลายเท้า ไม่มีลวดลาย ส้นสูงไม่เกิน ๗ เซนติเมตร ถุงเท้ายาวสีเนื้อ

ให้ใช้เครื่องแบบนี้ได้ตามปกติและในเวลาไปราชการหรือตรวจราชการ

ค. เครื่องแบบปกติกากีแกมเขียว ให้ประกอบด้วย

(๑) หมวก

ให้ใช้หมวกแก๊ปทรงอ่อนสีกากีแกมเขียว ที่ขอบโค้งของกะบังหน้าแก๊ปปักด้วยดินทองหรือวัตถุเทียมดินทองเป็นลวดลายช่อชัยพฤกษ์ ด้านละ ๒ ช่อ โดยปักหรือทำให้มาบรรจบกันที่ตรงกลางของกะบังหน้าหมวก เว้นระยะห่างจากกันพองาม ที่หน้าหมวกเหนือกะบังติดตราครุฑพ่าห์ทำด้วยโลหะสีทองสูง ๓ เซนติเมตร หรือปักตราครุฑพ่าห์ทำด้วยด้ายหรือไหมสีเหลืองหรือสีทองสูง ๓ เซนติเมตร ตามภาพท้ายข้อบังคับ

(๒) เสื้อ

ให้ใช้เสื้อคอเปิดสีกากีแกมเขียว ไม่มีسابอก ที่คอและแนวอก มีดุม ๖ ดุม ขัดดุมปิดคอได้ มีลิ้นปิดอกแขนยาวแบบทรงกระบอก ที่อกมีกระเป๋ามีไม่มีسابปะข้างละ ๑ กระเป๋า มุมกระเป๋ากับปากกระเป๋าคือเป็นรูปตัดพองาม กระเป๋าล่างเป็นกระเป๋ายามมีใบปกรูปตัดที่ปากกระเป๋าคือทั้ง ๒ กระเป๋ามีดุมที่ปากกระเป๋าค้างละ ๑ ดุม สำหรับขัดกับใบปกระเป๋าคือทำด้วยวัตถุ สีเดียวกับเสื้อรูปกลมแบนขนาดเล็ก ชายเสื้อตัดตรงไม่มีเว้าที่ปกคอเสื้อทั้งสองข้างปักด้วยด้ายหรือไหมสีเหลืองหรือสีทอง เป็นรูปรัฐธรรมนูญอยู่ในวงกลม มีรัศมีโดยรอบ ขนาดสูง ๒.๕ เซนติเมตร

(๓) กางเกง

ให้ใช้กางเกงขายาวสีกากีแกมเขียว ไม่พับปลายขา ที่แนวตะเข็บกางเกงด้านข้างเป็นกระเป๋าสอง ปากกระเป๋าดูเหมือนไม่มีปก และจะมีกระเป๋าลังเป็นกระเป๋าสอง มีปกขัดดุมกระเป๋าละ ๑ ดุมด้วยก็ได้ ตะเข็บกางเกงทุกตะเข็บต้องเป็นตะเข็บคู่

(๔) เข็มขัด

ให้ใช้เข็มขัดทำด้วยด้ายลึงสีกากีแกมเขียว กว้าง ๓ เซนติเมตร หัวเข็มขัดและปลายเข็มขัดให้มีลักษณะเช่นเดียวกันกับเข็มขัดของเครื่องแบบปกติกากีคอพับ

(๕) รองเท้า

ให้ใช้รองเท้าสูงครึ่งน่องสีกากีแกมเขียวหรือสีดำ มีรูร้อยเชือก
ให้ใช้รูปแบบนี้เป็นรูปแบบสนามในโอกาสตรวจการ
เฉพาะกิจ

ง. เครื่องแบบปกติภาคีตรวจการ ให้ประกอบด้วย

(๑) หมวก

สมาชิกชาย ให้ใช้หมวกทรงหม้อตาลสีกากี เช่นเดียวกับ
เครื่องแบบปกติภาคีคอป

สมาชิกหญิง ให้อนุโลมตามแบบหมวกของสมาชิกชาย
แต่เป็นทรงอ่อน

(๒) เสื้อ

ให้ใช้เสื้อกาคีคอแบบคอตันแขนสั้น ปลอกยาว ตัวเสื้อ
ผ่าอกตลอดมีดุมที่อกเสื้อ ๔ ดุม มีกระเป๋ายึดติดภายนอกเป็นกระเป๋าบ่น
และล่างอย่างละสองกระเป๋ายึดติดกับเสื้อ มีกระเป๋าหน้าอกมีใบปก มนชายกลางแหลม มีแถบ
กว้าง ๓.๕ เซนติเมตร ตรงกึ่งกลางกระเป๋ายึดติด กระเป๋าล่างเป็นกระเป๋ายึดติด
มีใบปกมีรูปตัด ที่ปากกระเป๋ายึดติดทั้งสองกระเป๋ายึดติด มีดุมที่ปากกระเป๋ายึดติด
๑ ดุม สำหรับขัดกับใบปกกระเป๋ายึดติด ดุมที่กล่าวนี้มีลักษณะเป็นรูปกลมแบน
ทำด้วยวัสดุสีเดียวกับเสื้อที่เอวด้านหลังคาดด้วยผ้าสีเดียวกับเสื้อขนาดกว้าง
๕ เซนติเมตร และติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้าง

การประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ประดับที่อกเสื้อ
เบื้องซ้าย

(๓) อินทราวุธ กางเกง กระโปรง เข็มขัด รองเท้า ถุงเท้า ให้ใช้
เช่นเดียวกับเครื่องแบบปกติภาคีคอป

ให้ใช้รูปแบบนี้แทนเครื่องแบบปกติภาคีคอปได้ในโอกาส
อันสมควร

ข้อ ๖ เครื่องแบบครึ่งยศ ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับ
เครื่องแบบปกติขาว เว้นแต่กางเกงหรือกระโปรงให้ใช้ผ้าสักหลาดหรือเลิร์จ
สีดำ ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ แต่ไม่สวมสายสะพาย

ข้อ ๗ เครื่องแบบเต็มยศ ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับ
เครื่องแบบครึ่งยศ ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สวมสายสะพาย

ข้อ ๘ เครื่องแบบสโมสร

เครื่องแบบสโมสรสำหรับสมาชิกชาย มี ๓ แบบ

(๑) เครื่องแบบสโมสร ก. ลักษณะและส่วนประกอบ
เช่นเดียวกับเครื่องแบบเต็มยศ

(๒) เครื่องแบบสโมสร ข. ลักษณะและส่วนประกอบ
เช่นเดียวกับเครื่องแบบสโมสร ก. เว้นแต่

เสื้อ ให้ใช้เสื้อสโมสรสีขาวทำด้วยผ้าสักหลาด หรือเลิร์จ
เปิดอก ปาดเอว มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้อมือข้างละ
๓ ดุม ที่ระหว่างอกกับเอวข้างละ ๓ ดุม และที่บรรจบเสื้อ มีดุมโลหะสีทอง
ตราครุฑพ่าห์ขนาดใหญ่ข้างละ ๑ ดุม ดุมคู่นี้มีสายสร้อยสีทองร้อยติดกัน
ประกอบด้วยเสื้อกั๊กสีขาว มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ ๓ ดุม และเสื้อเชิ้ต
สีขาวอกแข็ง ข้อมือแข็ง คอเชิ้ตชั้นเดียว แบบปักผีเสื้อ ผูกผ้าผูกคอสีดำ
เงื่อนหูกะต่าย

เครื่องหมายสังกัด ให้ติดที่คอแบะของเสื้อตอนบน
ทั้งสองข้าง เหนือแนวเครื่องราชอิสริยาภรณ์

(๓) เครื่องแบบสโมสร ค. ลักษณะและส่วนประกอบ
เช่นเดียวกับเครื่องแบบสโมสร ข. เว้นแต่เสื้อเชิ้ตอกแข็ง ให้ใช้เสื้อเชิ้ตอก
อ่อนสีขาว และเสื้อกั๊กให้ใช้แพรแถบสีเดียวกับกางเกงรัดเอวแทน แพรแถบนี้
ส่วนกลางด้านหน้า กว้าง ๑๒ เซนติเมตร ปลายทั้งสองข้างเรียว
กว้าง ๑๑ เซนติเมตร ที่ปลายมีขอเกี่ยวติดกันในขณะคาดทางด้านหลัง

สมาชิกหญิง ให้แต่งตามสมัยนิยม

ข้อ ๙ เครื่องแบบปกติขาว เครื่องแบบครึ่งยศ เครื่องแบบเต็มยศ และเครื่องแบบสโมสรให้แต่งตามหมายกำหนดการ

ข้อ ๑๐^{๒๐} อดีตสมาชิกรัฐสภา ให้แต่งเครื่องแบบเช่นเดียวกับสมาชิก รัฐสภา เว้นแต่เครื่องหมายอักษร นก ขนาดสูง ๒.๕ เซนติเมตร ทำด้วยโลหะ โปรงสีทอง ทิ้งกเสื่อเหนือกระเป๋าด้านขวา ในกรณีสตรีให้ประดับที่อก เสื่อเบื้องขวา

ข้อ ๑๑ อดีตสมาชิกรัฐสภาผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ ไม่มีสิทธิ แต่งเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา คือ

(๑) เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือบุคคลเสมือน ไร้ความสามารถ

(๒) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

(๓) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หรือคำสั่งที่ขอด้วย กฎหมายให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิด ลหุโทษ

(๔) เป็นบุคคลที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร มีมติให้พ้น จากสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๕) ประพฤติตนในทางที่อาจเป็นการเสื่อมเสียเกียรติของ รัฐสภา และประธานรัฐสภาสั่งให้ผู้นั้นงดแต่งเครื่องแบบสำหรับอดีตสมาชิก รัฐสภา ในระยะเวลาที่กำหนดหรือตลอดไป

ข้อ ๑๒^{๒๑} นอกจากเครื่องแบบดังได้กล่าวแล้วในข้อ ๔ ให้มี เครื่องหมายโลหะสีทองลักษณะรี ตรงกลางมีรูปรัฐธรรมนูญประดิษฐาน บนพานสองชั้น อยู่ภายในวงกลมลงยา สีธงชาติไทยตอนบนเหนือวงกลม

^{๒๐} ข้อ ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับของรัฐสภาว่าด้วยเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๓

^{๒๑} ข้อ ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับของรัฐสภาว่าด้วยเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๓

เป็นรูปยอดโดมของพระที่นั่งอนันตสมาคม และตอนล่างของวงกลม มีข้อความว่า “สมาชิกรัฐสภา” รายละเอียดตามภาพท้ายข้อบังคับ

ให้เครื่องหมายตามวรรคหนึ่งมี ๒ ขนาด คือ ขนาดความสูง ๓.๕ เซนติเมตร และขนาดความสูง ๖.๕ เซนติเมตร

ให้ใช้เครื่องหมายขนาดความสูง ๓.๕ เซนติเมตร ประดับที่รังดุม คอพับของเสื้อนอกเบื้องซ้ายในเวลาแต่งกายสากล และให้ใช้เครื่องหมาย ขนาดความสูง ๖.๕ เซนติเมตร ประดับที่อกเสื้อ ตรงกลางกระเป๋ابนขวา ในเวลาแต่งเครื่องแบบ ในกรณีสตรีให้ประดับที่หน้าอกเสื้อเบื้องขวา

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๖

จารุบุตร เรืองสุวรรณ

ประธานรัฐสภา

ภาพส่วนประกอบเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา

หมวกเครื่องแบบปกติชาวสมาชิกชาย

หมวกเครื่องแบบปกติขาวสมาชิกหญิง

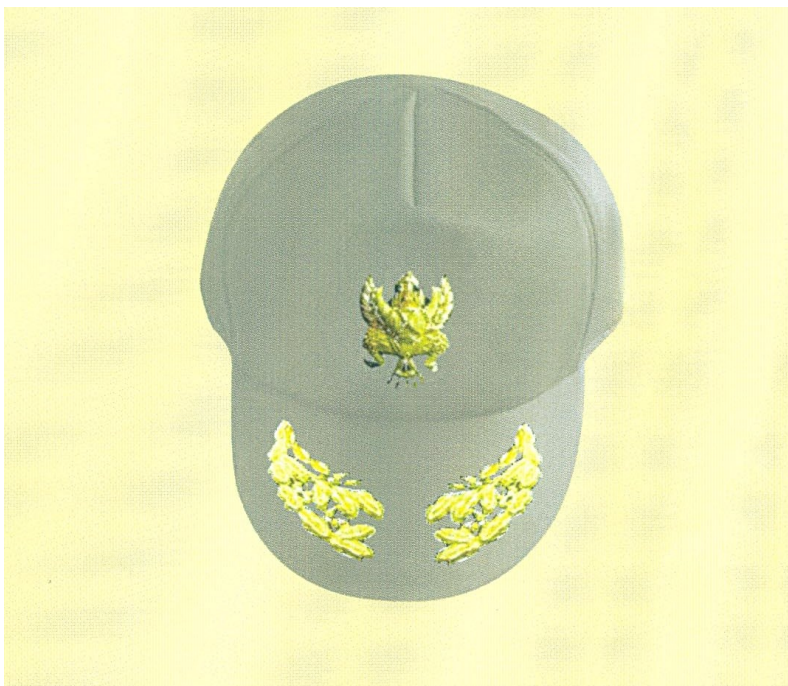
หมวกเครื่องแบบปกติกาฬิคอพับ
และเครื่องแบบกาฬิตรวจการ

หมวกเครื่องแบบปกติกาเกี๋ยคอพับ
และเครื่องแบบกาเกี๋ยตรวจการสมาชิกหญิง

หมวกเครื่องแบบปกติกาภิแกมเขียว
(ติดตราครุฑพำทำด้วยโลหะสีทอง ปักช่อชัยพฤกษ์ด้วยด้นทอง)

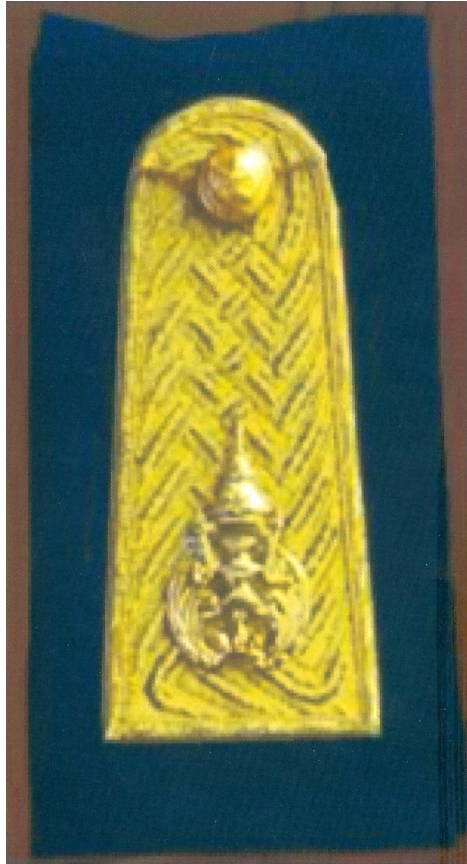
หมวกเครื่องแบบปกติกาภิแกมเขียว
(ปึกตราครุฑพำห์และข้อชัยพฤกษ์ด้วยด้ายหรือไหมสีเหลืองหรือสีทอง)

อินทราณของเครื่องแบบปกติขาว
เครื่องแบบครึ่งยศ เครื่องแบบเต็มยศ เครื่องแบบสโมสร

อินทราของเครื่องแบบปกติกาฬิคอพับ
และเครื่องแบบปกติกาฬิการวการ

เครื่องหมายสมาชิกรัฐสภา ขนาดความสูง ๓.๕ เซนติเมตร
ระดับที่รังคุมคอปับของเลื่อนอก

เครื่องหมายสมาชิกรัฐสภา ขนาดความสูง ๖.๕ เซนติเมตร
ระดับที่อกเสื้อ

เครื่องหมายสังกัดสมาชิกรัฐสภา

ดุมโลหะสีทอง ตราครุฑพ่าห์

ภาพตัวอย่างเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา

๑. เครื่องแบบปกติ มี ๔ แบบ ดังนี้

๑.๑ เครื่องแบบปกติขาว ใช้ในโอกาสไปงานพิธีหรือตามหมายกำหนดการ

เครื่องแบบปกติขาวสมาชิกชาย

เครื่องแบบปกติขาวสมาชิกหญิง

๑.๒ เครื่องแบบปกติภาคีคอป ใช้ได้ตามปกติและในเวลาไปราชการหรือ
ตรวจราชการ

เครื่องแบบปกติภาคีคอปสมาชิกชาย

เครื่องแบบปกติกาเกี๋ยคอบัสมชชิกหญง

๑.๓ เครื่องแบบปกติกาภิแกมเขียว ใช้เป็นเครื่องแบบสนามในโอกาสตรวจการ
เฉพาะกิจ

สมาชิกชายและหญิงแต่งเครื่องแบบเช่นเดียวกัน

๑.๔ เครื่องแบบปกติภาคีตรวจการ ใช้แทนเครื่องแบบปกติภาคีคอปได้ในโอกาสอันสมควร

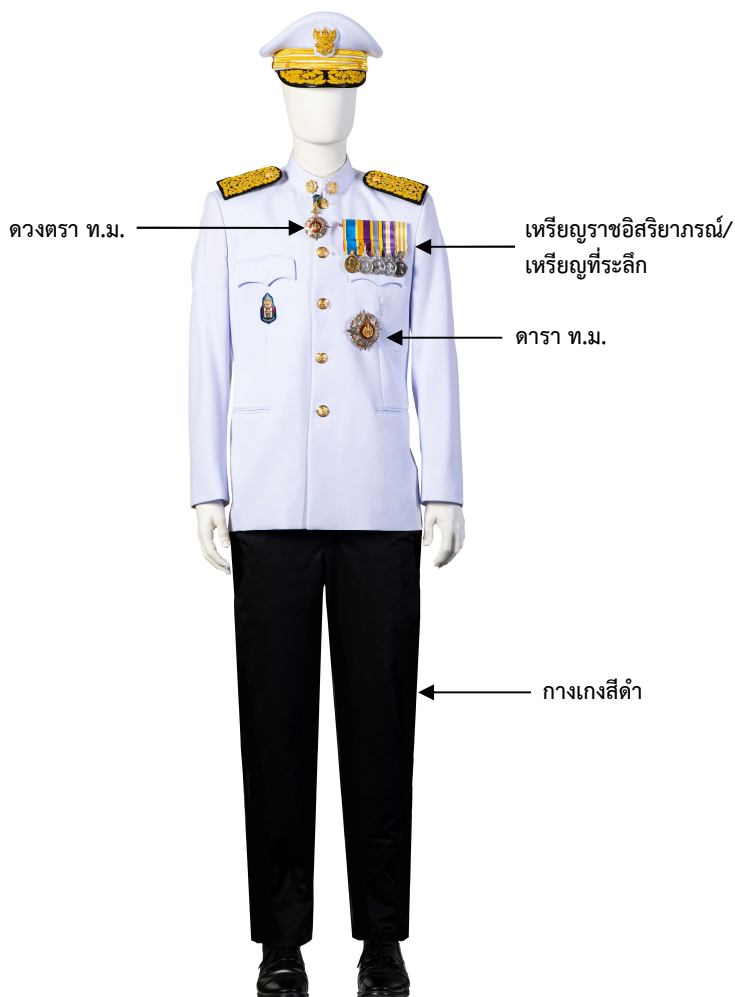

สมาชิกชายและหญิงแต่งเครื่องแบบเช่นเดียวกัน
เว้นแต่หมวก กระโปรง/กางเกง และรองเท้า ให้แต่งเหมือนเครื่องแบบปกติภาคีคอป

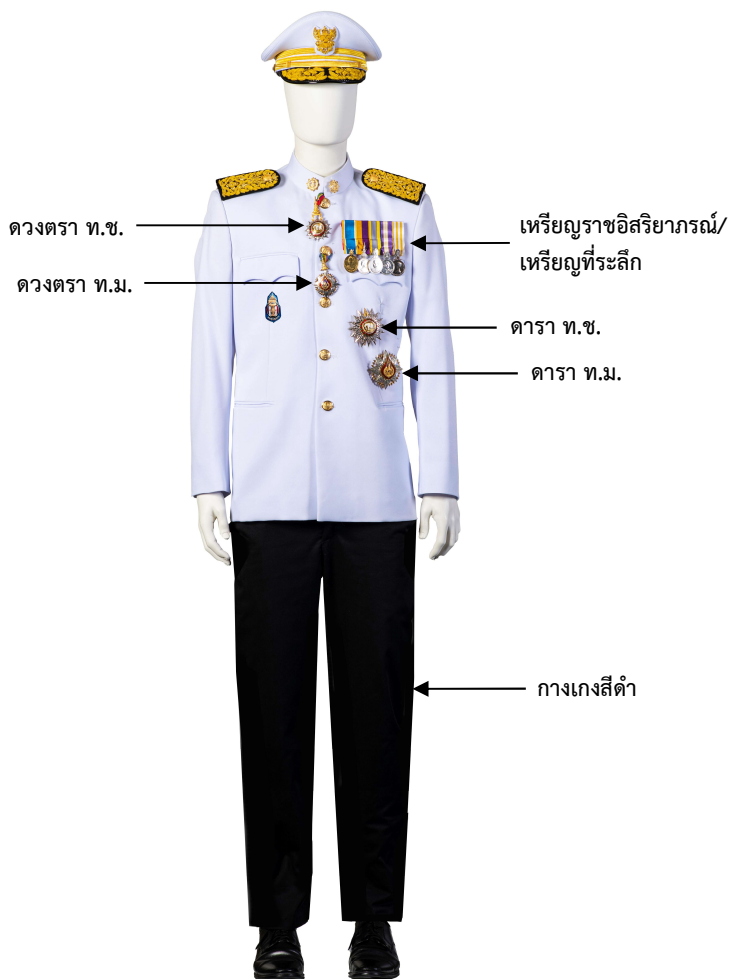
๒. เครื่องแบบเครื่องยศ ให้แต่งตามหมายกำหนดการ

เครื่องแบบเครื่องยศสมาชิกชาย

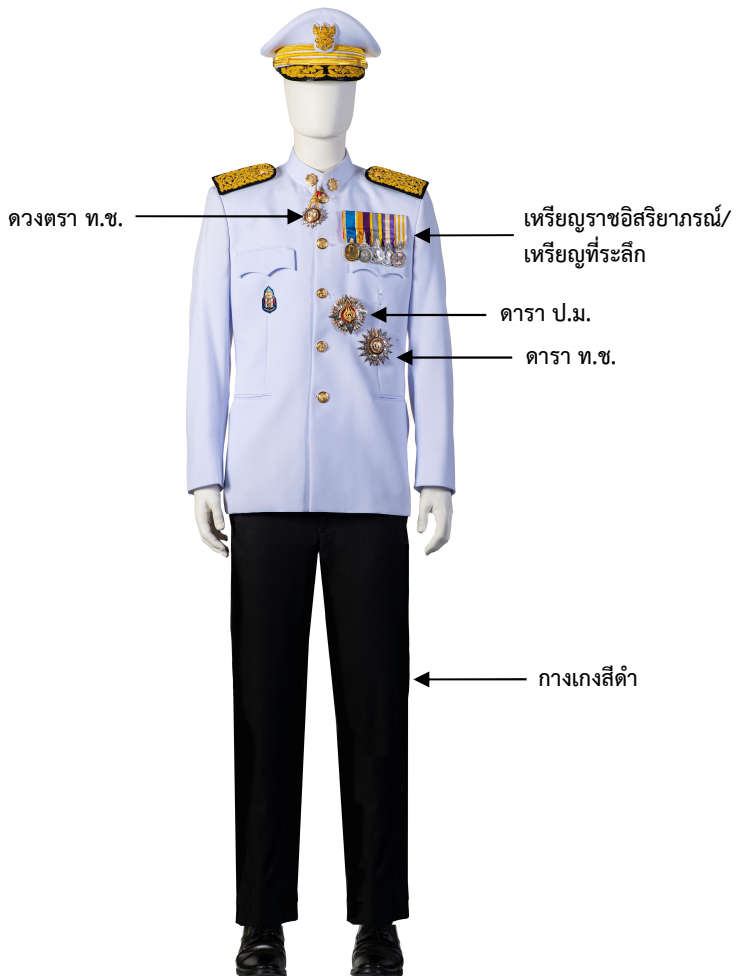
ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นทวีติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.) และทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.) และทวิติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.)

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.) และประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.)

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นมหาวชิรมงกุฏ (ม.ว.ม.) และประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.)

เหรียญราชอิสริยาภรณ์/
เหรียญที่ระลึก

ดารา ม.ว.ม.

ดารา ป.ช.

กางเกงสีดำ

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.) และมหาวชิรมงกุฏ (ม.ว.ม.)

เครื่องแบบครึ่งยศสมาชิกหญิง

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นทวีติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.) และทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.) และทวิติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.)

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.) และประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.)

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นมหาวชิรมงกุฏ (ม.ว.ม.) และประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.)

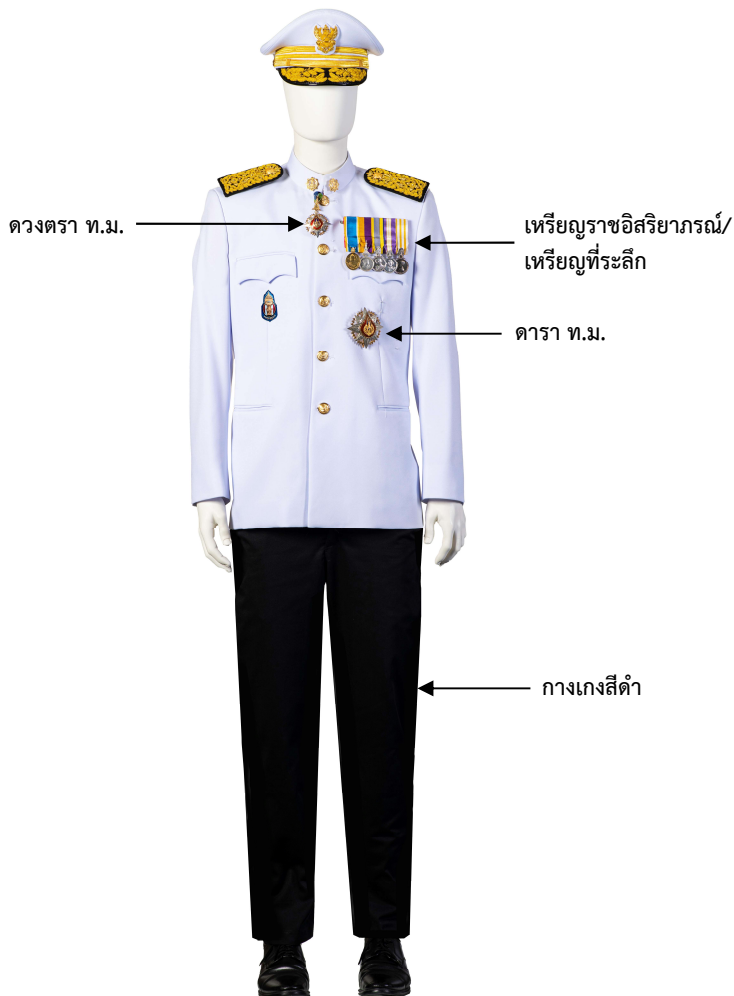
ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.) และมหาวชิรมงกุฏ (ม.ว.ม.)

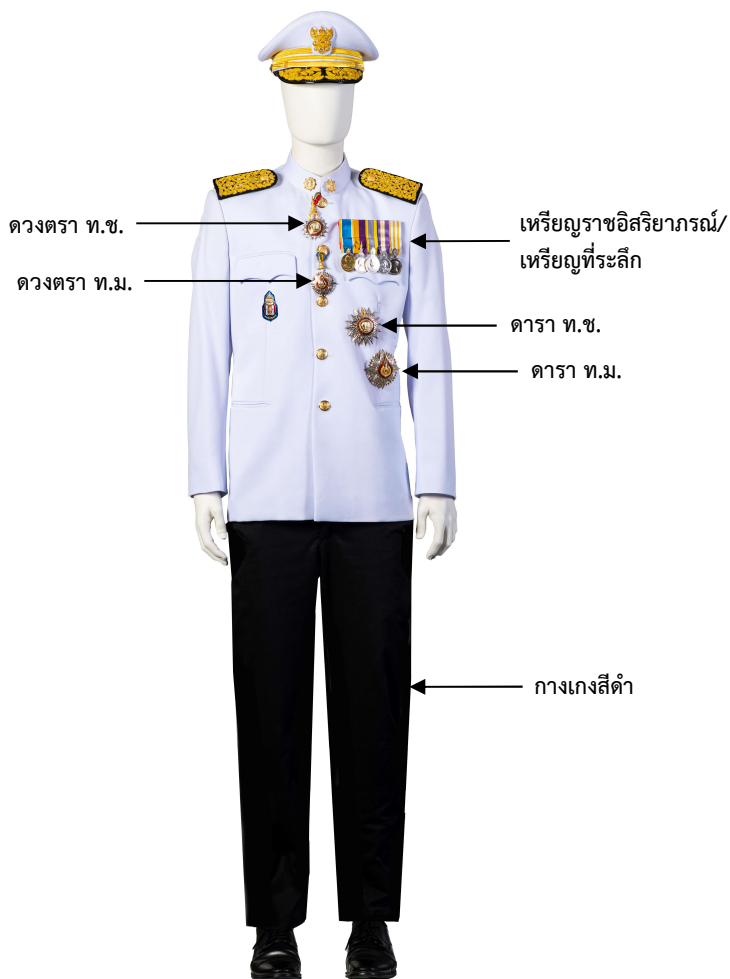
๓. เครื่องแบบเต็มยศ ให้แต่งตามหมายกำหนดการ

เครื่องแบบเต็มยศสมาชิกชาย

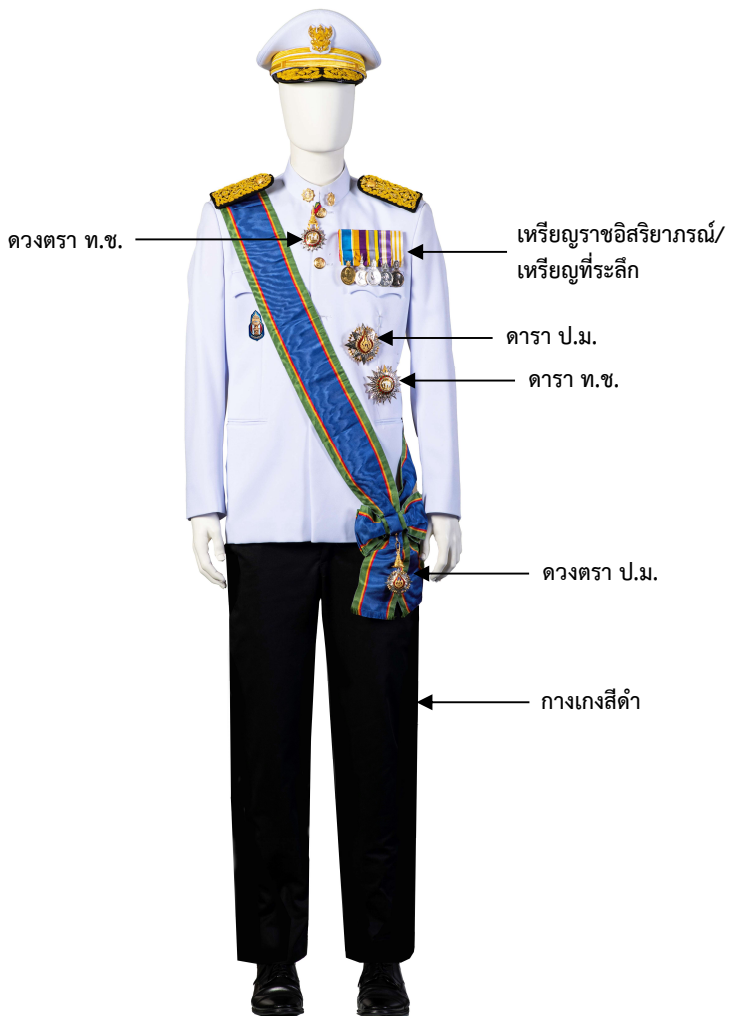
ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นทวีติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.) และทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)

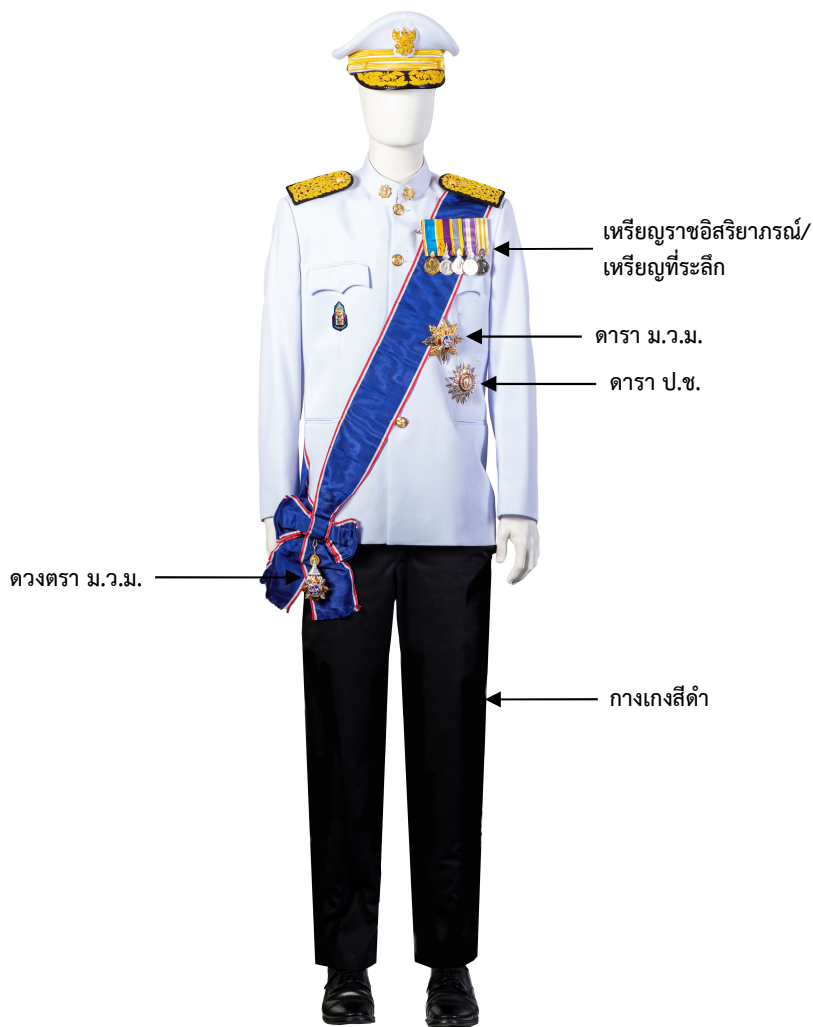
ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.) และทวิติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.)

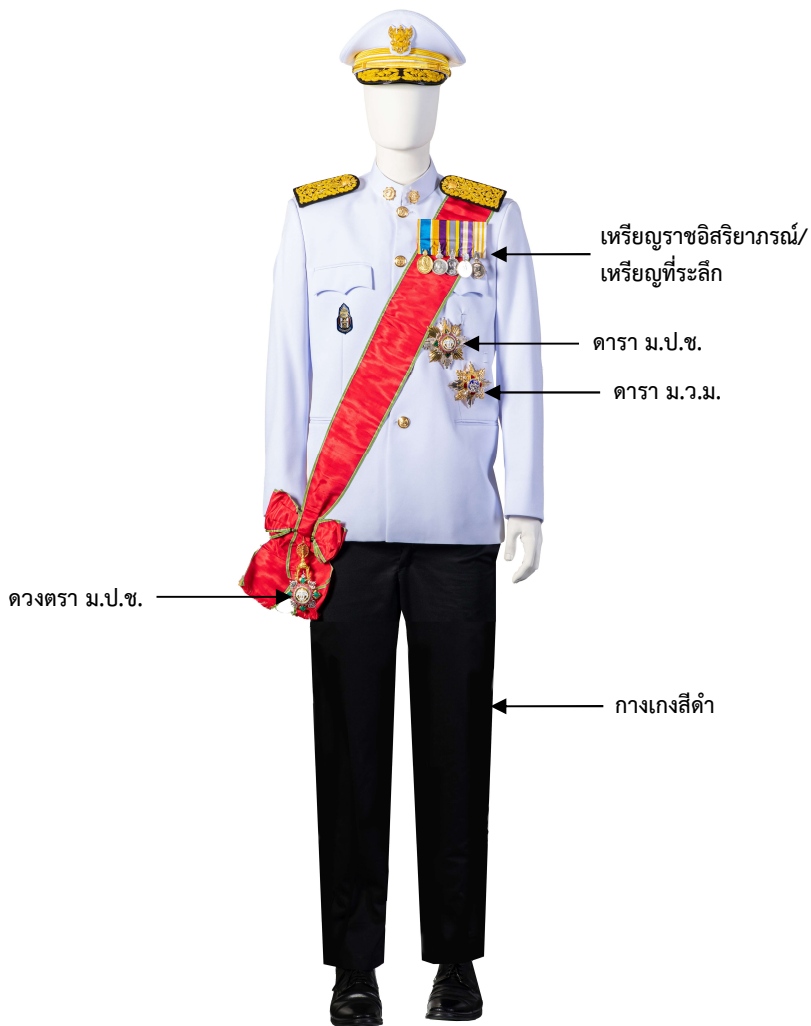
ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.) และประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.)

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นมหาวชิรมงกุฏ (ม.ว.ม.) และประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.)

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.) และมหาวชิรมงกุฏ (ม.ว.ม.)

เครื่องแบบเต็มยศสมาชิกหญิง

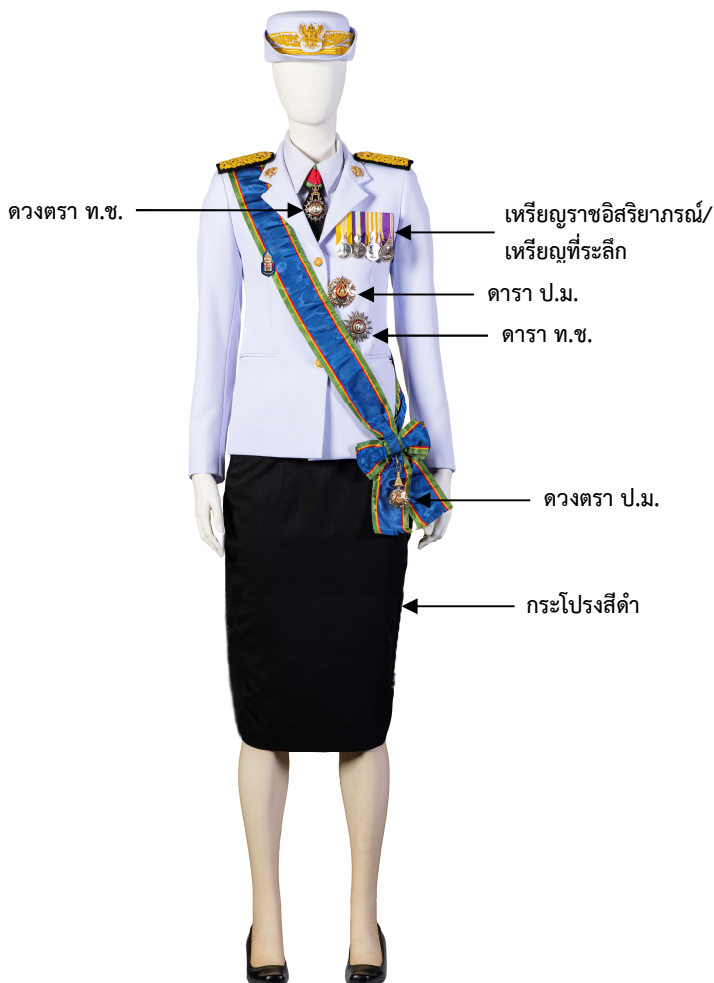
ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นทวีติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.) และทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.) และทวิติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.)

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
 ชั้นประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.) และประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.)

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นมหาวชิรมงกุฏ (ม.ว.ม.) และประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.)

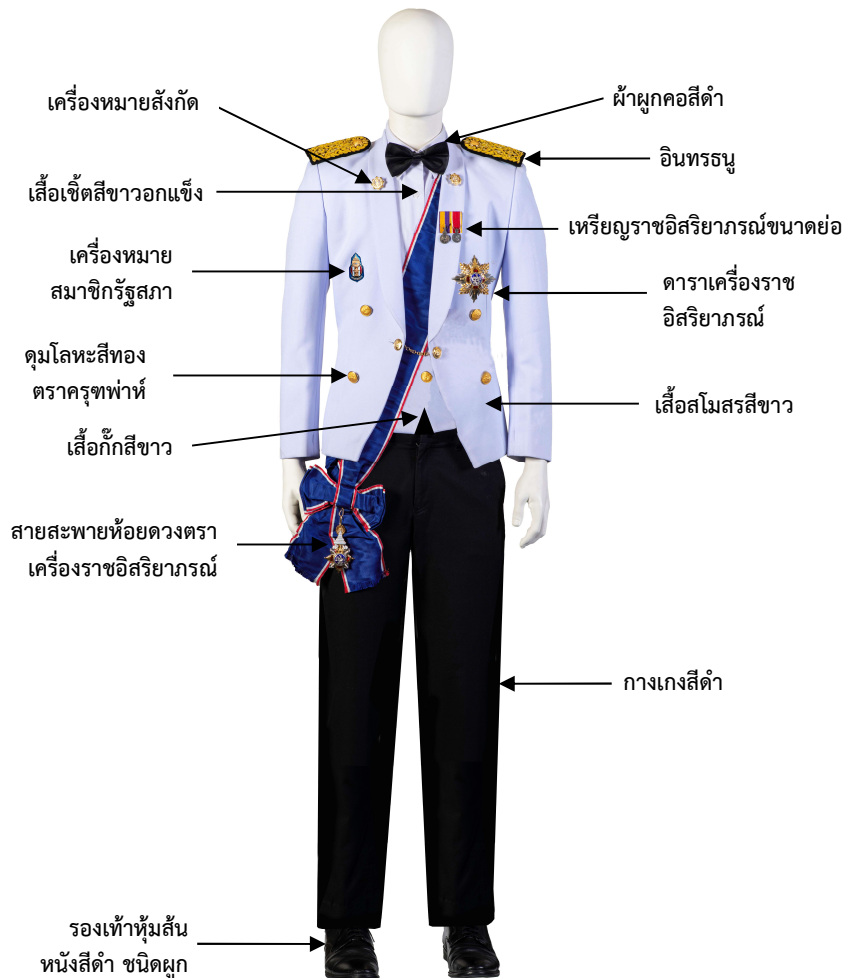
ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.) และมหาวชิรมงกุฏ (ม.ว.ม.)

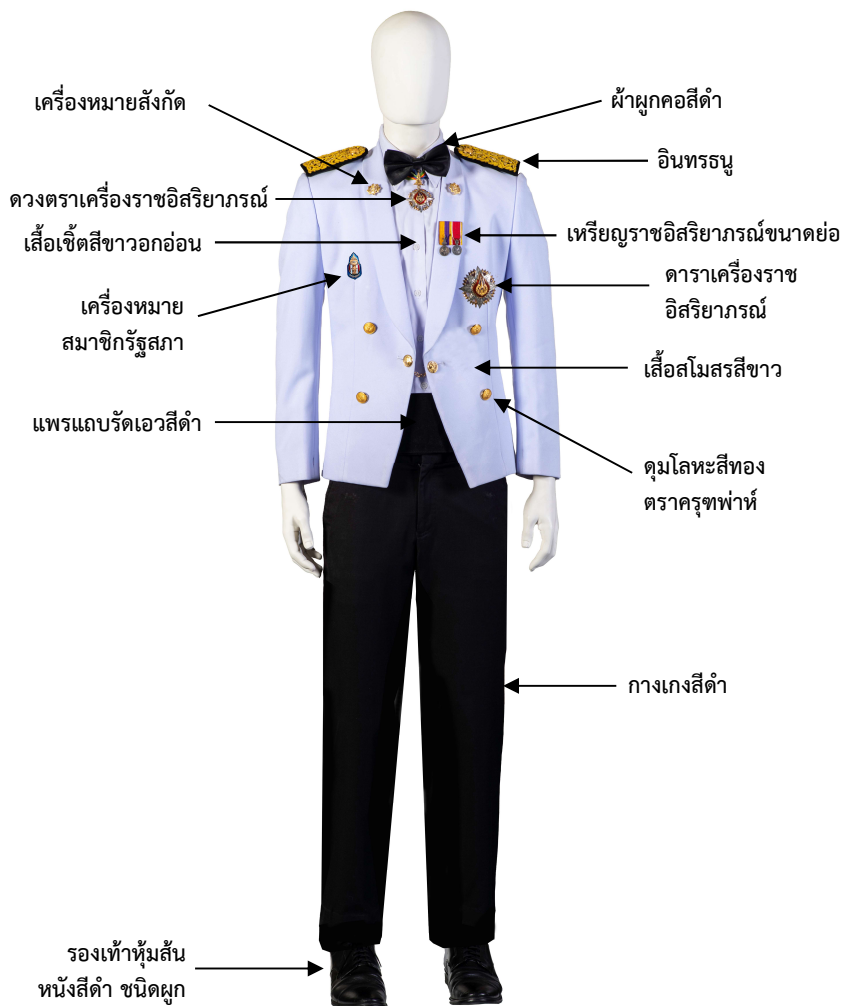
๔. เครื่องแบบสโมสร ให้แต่งตามหมายกำหนดการ
สมาชิกชาย มี ๓ แบบ ดังนี้

๔.๑ เครื่องแบบสโมสร ก. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบ
เต็มยศ

๔.๒ เครื่องแบบสโมสร ข.

๔.๓ เครื่องแบบสโมสร ค.

สมาชิกหญิง ให้แต่งกายตามสมัยนิยม

เครื่องแบบอดีตรัฐสมาชิก

เครื่องหมายอักษร “น”

อดีตรัฐสมาชิกให้แต่ง
เครื่องแบบเช่นเดียวกับสมาชิก
รัฐสภา เว้นแต่เครื่องหมายอักษร
น ก ขนาดสูง ๒.๕ เซนติเมตร
ทำด้วยโลหะโปร่งสีทอง ให้ประดับ
ที่อกเสื้อเหนือกระเป๋าบนด้านขวา
ในกรณีสตรีให้ประดับที่อกเสื้อ
เบื้องขวา

บรรณานุกรม

- ข้อบังคับของรัฐบาลว่าด้วยเครื่องแบบสมาชิกรัฐบาล (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๓, *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม ๑๒๗ ตอนพิเศษ ๓๑ ง (๑๐ มีนาคม ๒๕๕๓): ๓๘ - ๔๓.
- ข้อบังคับของรัฐบาลว่าด้วยเครื่องแบบสมาชิกรัฐบาล พ.ศ. ๒๕๒๖, *ราชกิจจานุเบกษา* ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๐ ตอนที่ ๑๖๒ (๑๒ ตุลาคม ๒๕๒๖): ๑ - ๑๒.
- ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕, *ราชกิจจานุเบกษา* ฉบับพิเศษ เล่ม ๘๙ ตอนที่ ๑๙๒ (๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕): ๑ - ๑๒.
- ประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, *ราชกิจจานุเบกษา* ฉบับพิเศษ เล่ม ๖๘ ตอนที่ ๗๓ (๖ ธันวาคม ๒๔๙๔): ๑ - ๔.
- พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๔๙๐, *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม ๖๔ ตอนที่ ๒ (๗ มกราคม ๒๔๙๐): ๒๓ - ๒๕.
- พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกรัฐบาล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๖, *ราชกิจจานุเบกษา* ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๐ ตอนที่ ๓๙ (๑๘ มีนาคม ๒๕๒๖): ๑ - ๓.
- พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกรัฐบาล พ.ศ. ๒๕๑๖, *ราชกิจจานุเบกษา* ฉบับพิเศษ เล่ม ๙๐ ตอนที่ ๖๘ (๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๖): ๑ - ๔.
- พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๔๙๐, *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม ๖๔ ตอนที่ ๖๒ (๒๓ ธันวาคม ๒๔๙๐): ๗๕๒ - ๗๕๔.
- พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๑๑, *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม ๘๕ ตอนที่ ๑๐๘ (๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๑): ๘๒๗ - ๘๒๙.
- พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๙๔, *ราชกิจจานุเบกษา* ฉบับพิเศษ เล่ม ๖๘ ตอนที่ ๘๐ (๓๑ ธันวาคม ๒๔๙๔): ๑๒ - ๑๔.
- พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๘๒, *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม ๕๖ (๒๖ ตุลาคม ๒๔๘๒): ๑๓๔๔ - ๑๓๔๖.

พระราชบัญญัติเพิ่มเติมพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวข้าราชการพลเรือนและ
เพิ่มเติมพระราชกำหนดเครื่องแต่งกายผู้มีตำแหน่งเผ่า พุทธศักราช ๒๔๗๕,
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๙ (๗ ธันวาคม ๒๔๗๕): ๕๒๑ - ๕๒๔.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๖๔ ตอนที่ ๕๓ (๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๐): ๑ - ๓๒.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๓ ตอนที่ ๓๐ (๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๙): ๓๑๘ - ๓๖๘.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๘๕ ตอนพิเศษ (๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑): ๑ - ๖๘.

สุภัทร คำมุงคุณ, “เครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา,” รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย, กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (๒๕๖๔).

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์